

Vyhodnocování potenciálních rizik nových trendů v užívání psychoaktivních látek – rešerše literatury zaměřená na metody posuzování rizik (tzv. „risk assessment“)

DRÁPALOVÁ, E., GRUND, J-P. C., BĚLÁČKOVÁ, V.

Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze

Citace: Drápalová, E., Grund, J-P. C., Běláčková, V. (2016). Evaluating potential hazards of new trends in psychoactive substance use – literature review of “risk assessment” procedures. *Adiktologie*, 16(2), 144–154.

VÝCHODISKA: V důsledku nárůstu využívání internetu v kombinaci s technickým pokrokem je možné v posledním desetiletí sledovat nové trendy ve výrobě a prodeji nových psychoaktivních substancí (NPS). Drogová politika založená na přístupu evidence-based požaduje důkladné posouzení případných rizik, tzv. risk assessment (RA). Na základě jeho výsledků jsou vytvářena doporučení ohledně zákazu nebo dalších intervencí ve vztahu ke konkrétním NPS. **CÍLE:** Pro účel tohoto článku byla provedena systematická konceptuální rešerše literatury, jež si kladla za cíl: (i) popsat současné modely RA, které jsou používány v praxi, (ii) popsat jejich nedostatky při vyhodnocování nových trendů v užívání psychoaktivních látek a (iii) navrhnout, jak se tyto metody mohou přizpůsobit zjištěným výzvám. **METODY:** V lednu 2014 bylo prohledáno 17 databází vědeckých článků a tzv. šedé literatury s využitím specifických vyhledávacích výrazů. 56 relevantních dokumentů bylo podrobena kvalitativní obsahové analýze. **VÝSLEDKY:** Náplní procesu RA je sběr dat, jejich vyhodnocení a nalezení konsenzu při

jejich interpretaci. Stávající proces RA je časově náročný a klade vysoké požadavky na kvalitu a spolehlivost dat. Rychlost, se kterou se na trhu objevují stále další NPS, spolu s nedostatkem informací o těchto látkách, vyvíjí tlak na stávající RA metody. To vede ke zkracování procesu RA. V důsledku toho jsou nyní v RA častěji využívána data s nižší spolehlivostí, ale vyšší relevancí (např. reporty uživatelů, analýzy internetových diskuzních fór, data ze služeb testování drog a dále nástroje používané v rámci metodologie Rapid assessment and response – RAR). K tomu, aby proces RA mohl nadále plnit svůj účel, bude třeba vyvinout kontinuální systém evaluace a následné re-evaluace rizik NPS. RA by bylo vhodné provádět také na lokální úrovni. **ZÁVĚR:** Výsledná doporučení RA by měla nad rámec kontrolních opatření doporučit vhodné intervence, a to například preventivní a léčebná opatření, nebo opatření snižující rizika. Nástroje kontroly by měly obsahovat širší paletu možností, než je pouhé zařazování rizikových NPS na seznamy zakázaných látek.

KLÍČOVÁ SLOVA: POSUZOVÁNÍ RIZIK (RISK ASSESSMENT) – METODA RAPID ASSESSMENT AND RESPONSE – NOVÉ TRENDY V UŽÍVÁNÍ PSYCHOAKTIVNÍCH LÁTEK – KONCEPTUÁLNÍ REŠERŠE LITERATURY – NOVÉ PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY (NPS)

Došlo do redakce: 12 / ŘÍJEN / 2015

Přijato k tisku: 22 / ÚNOR / 2016

Grantová podpora: Vznik tohoto textu byl podpořen projekty JUST/2012/DPIP/AG/3600 a IGA MZD NT/14064. Redakční zpracování této publikace bylo finančně podpořeno z projektu č. JUST/2013/DPIP/AG/4774, „Nové psychoaktivní látky mezi problémovými uživateli drog – možnosti efektivních a komplexních zdravotních opatření v Evropě“, realizovaného v rámci programu EU „Drogová prevence a informovanost o drogách“.

Korespondenční adresa: Mgr. Eva Drápalová / eva.drapalova@gmail.com / Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, Apolinářská 4, 128 01 Praha 2